

3. Плиса В.Й. Страхування: підручник. К.: Каравела, 2010. 472с.
4. Яворська Т. В. Державне регулювання страхового підприємництва в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 420 с.
5. Говорушко Т. А., Стецюк В. М. Страхування : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2018. 323 с.
6. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Страхові послуги : навч. посіб. / [Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І. С. Дем'янюк] ; за ред. Д. І. Деми. [2-ге вид., перероб. та допов.]. К. : Алерта, 2013. 526 с.
8. Сокиринська І. Г. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 301с

Клименко А. С.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ОМБУДСМЕН ІЗ ПРАВ СТУДЕНТІВ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Як свідчить світовий досвід, запровадження інституту спеціалізованого омбудсмена позитивно впливає на роботу правової системи держави, сприяє утвердженню та реалізації прав і свобод людини і громадянина. Як правило, спеціалізовані омбудсмени опікуються інтересами найбільш вразливих груп населення – дітей, учнів і студентів, осіб похилого віку, жінок, військових, осіб із обмеженими можливостями тощо. Чільне місце серед них посідає освітній омбудсмен, посада якого з'явилася із прийняттям Закону України «Про освіту» від 05 вересня 2017 р. та Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання освітнього омбудсмена» від 6 червня 2018 р. [1]. Практично одночасно із ним на місцевому рівні було впроваджено ще одну посаду – омбудсмена із прав студентів (студентського омбудсмена).

Поява студентського омбудсмена в Україні пов'язана з двома вищими навчальними закладами – Полтавським університетом економіки і торгівлі (ПУЕТ) та Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана (КНЕУ). Так, 22 листопада 2017 р. вченою радою ПУЕТ, а 29 березня 2018 р. вченою радою КНЕУ були затверджені положення, які регламентували діяльність омбудсменів [2]. Аналіз звітів про їх роботу за 2018/2019 н.р. окреслив виразну тенденцію зростання довіри до обраних кандидатів, що виявилася через значну кількість звернень до них (ПУЕТ – 250 звернень за вказаний період, КНЕУ – 326) з різних питань, зокрема: інформаційно-консультативних звернень (надання інформації про індивідуальний графік навчання, організації освітнього процесу, з'ясування умов дострокового складення заліково-екзаменаційної сесії, можливості працевлаштування, процес зміни місця проходження практики), звернень особистого характеру (вирішення питань щодо умов проживання у гуртожитках, особливостей здійснення права на освіту за станом здоров'я, обставин сімейного характеру), звернень від третьої сторони, звернень щодо порушення прав, свобод і законних інтересів учасників освітнього процесу [3, 1-3; 4, 5-6].

Подібні результати діяльності омбудсменів із прав студентів та виявленого рівня довіри до них серед учасників освітнього процесу привернули увагу й інших вищих навчальних закладів України, спонукаючи до впровадження цього інституту як у державних, так і в приватних університетах та інститутах. Із 2019 р. посада студентського омбудсмена з'явилася у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», Міжнародному науково-технічному університеті імені академіка Юрія Бугая, Черкаському державному технологічному університеті, Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного, Хмельницькому національному університеті, Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Полтавському державному аграрному університеті, Львівському торговельно-економічному університеті, Міжрегіональній академії управління персоналом, Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого, Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії імені Тараса Шевченка, Вінницькому національному технічному університеті та Донецькому національному

університеті імені Василя Стуса. Діяльність омбудсменів із прав студентів регулюється відповідними положеннями.

Порівняння вказаних положень дає можливість дійти висновку про схожість наданих омбудсменам студентів прав та достатньо широке коло їх повноважень: розгляд усних та письмових, в тому числі поданих в електронному вигляді, скарг учасників освітнього процесу; здійснення незалежного моніторингу за дотриманням прав, свобод та конституційних інтересів здобувачів вищої освіти; право здійснювати в зазначених випадках превентивні заходи, висвітлення своєї діяльності на сайті закладу; взаємодія із освітнім омбудсменом України; отримання від структурних підрозділів закладу запиту на інформацію; надання консультацій та рекомендацій як здобувачам вищої освіти, так і їх батькам чи законним представникам, науково-педагогічним працівникам; представлення інтересів студентів в органах управління, студентського самоврядування закладу освіти; внесення пропозицій керівництву навчального закладу щодо вдосконалення його органів в сфері дотримання та реалізації прав, свобод і законних інтересів студентів; внесення питань, що належать до його компетенції, на порядок денний засідань органів студентського самоврядування; право участі у процедурі оскарження результатів навчання; право безпосередньої взаємодії та вирішення питань із ректором, проректором, директором навчально-наукових інститутів, деканом факультетів тощо [5, 3; 6, 3].

Варто зазначити, що рекомендації, які може виносити студентський омбудсмен, носять радше консультативний, медіаційний характер, аніж імперативний, адже за їх недотримання санкцій не передбачено.

Щодо обов'язків омбудсмена, то вони також майже не різняться, швидше доповнюють один одного: уповноважений з прав студентів має запобігати порушенню прав, свобод та законних інтересів учасників освітнього процесу; повідомляти про виявлення фактів таких порушень; забезпечити доступну та відкриту, публічну роботу офісу омбудсмена, а також конфіденційний, якісний, неупереджений розгляд отриманих скарг у найкоротший термін з наданням відповіді; інформувати здобувачів вищої освіти щодо їх законних прав та свобод; вчиняти заходи щодо поновлення прав студентів у разі їх порушення; щорічно звітувати перед студентами, студентською радою, ректоратом про діяльність офісу; популяризувати академічну доброчесність серед учасників освітнього процесу [5, 2-3; 6, 2-3].

Форми звернень до омбудсмена із прав студентів різноманітні: від усної (повідомлення у телефонному режимі, особистий прийом), до письмової (написання звернення від руки, подання звернення шляхом заповнення форми на сайті відповідного освітнього закладу або ж безпосереднього надсилання листа на електронну адресу омбудсмена). Попри різний порядок звернень, омбудсмен зобов'язаний їх розглянути, дати офіційну відповідь і вжити всіх необхідних заходів для вирішення порушених у них проблем [5, 4; 6, 4].

У підсумку відзначимо, що тенденція до запровадження у закладах вищої освіти України посади омбудсмена із прав студентів (студентського омбудсмена) є важливою ознакою закріплення статусу правової держави, яка дбає про забезпечення прав і свобод різних груп населення, в тому числі здобувачів вищої освіти. Водночас, наявність здебільшого контрольньо-наглядових повноважень, функцій своєрідного посередника вказують на «непримусовий», медіаційний характер діяльності омбудсмена, що радше свідчить про європейську дипломатичну орієнтованість та готовність нашої держави до змін.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n1065> (дата звернення: 15. 03. 2021); Деякі питання освітнього омбудсмена: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 червня 2018 р. № 491-2018-п URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/491-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення : 15. 03. 2021).

2. Положення про Омбудсмена студентів Полтавського університету економіки і торгівлі від 22 листопада 2017 р. URL: http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_ombudsmena_puet.pdf (дата звернення : 17. 03. 2021); Положення про Уповноваженого з прав студентів Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» від 29 березня 2018 р. URL: <https://kneu.edu.ua/userfiles/ozps/POLOZHENNYA.pdf> (дата звернення : 17. 03. 2021).

3. Звіт про роботу офісу студентського омбудсмана Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» за 2018-2019 навчальний рік. URL: http://puet.edu.ua/sites/default/files/publicnyy_zvit_pro_robotu_ofisu_studenskogo_ombudsmena.pdf (дата звернення : 17. 03. 2021).

4. Звіт про роботу офісу Омбудсмана в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». URL: https://kneu.edu.ua/ua/student_life/ozps/ (дата звернення : 17. 03. 2021).

5. Положення про освітнього омбудсмана з прав студентів Вінницького національного технічного університету. URL: <https://vntu.edu.ua/uploads/2020/1054.pdf> (дата звернення : 17. 03. 2021).

6. Положення про Уповноваженого з прав студентів Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом». URL: <https://drive.google.com/file/d/1tmqGQ4bVHEIcgVRCbYYIZVBDR2bgCRqe/view> (дата звернення : 18. 03. 2021).

Науковий керівник: к.і.н., доцент Коваль Т. В.

Комзюк А. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ СКЛАДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 51 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Юридичний склад адміністративного правопорушення є дуже важливою правовою категорією в адміністративно-деліктному праві, що дозволяє правильно кваліфікувати різні протиправні діяння і відносити їх до відповідних адміністративних правопорушень, або не вважати їх такими. Поняття складу адміністративного правопорушення науковці визначають як «сукупність встановлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, що характеризують діяння як адміністративне правопорушення (проступок). До складу адміністративного правопорушення входять ознаки, які характеризують об'єкт, об'єктивну і суб'єктивну сторони та суб'єкта правопорушення» [1, 190-191]. Метою даної статті є не розкриття поняття і змісту кожного з елементів складу адміністративного проступку, а характеристика складу і його особливостей конкретного адміністративного правопорушення – дрібного викрадення чужого майна, яке передбачене статтею 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Дане правопорушення дуже часто вчиняється на практиці, має підвищену суспільну шкідливість і межує зі злочинами проти власності, тому при кваліфікації відповідного діяння необхідно чітко встановити важливі кваліфікуючі ознаки складу цього правопорушення з тим, щоб встановити, адміністративне це чи кримінальне правопорушення.

Частина перша статті 51 КУпАП закріплює таке правопорушення, як дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрата, а ч. 2 цієї ж статті - повторне протягом року вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню [2]. При цьому законодавець у частині 3 даної статті зазначає, що викрадення чужого майна вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян [2]. Таким чином, стаття 51 КУпАП закріплює фактично два склади адміністративних правопорушень, передбачених частиною першою і другою цієї статті, хоча правопорушення, передбачене ч. 2, відрізняється від того, що закріплене в ч. 1 статті лише такою кваліфікуючою ознакою, як повторність протягом року і суб'єктом цього правопорушення може бути лише особа, яка протягом року вже була піддана адміністративному стягненню за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 статті 51 КУпАП, всі інші ознаки складу правопорушень є однаковими, тому ми будемо розглядати особливості складу цих правопорушень як спільні, єдині.

Досліджуючи особливості складу адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 51 КУпАП, необхідно визначити і охарактеризувати об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкта і суб'єктивну сторону цього правопорушення.